

Атаман Л. В. аспірантка

Київський національний університет ім. Тараса Шевченка

Особливості територіальної структури релігійної сфери Вінницької області

Сакральна географія вивчає чинники розвитку і організації в просторі релігійного життя і діяльності, досліджує закономірності формування, функціонування та розвитку територіальних релігійних систем різних рівнів, у тому числі і обласного. Саме це і зумовлює необхідність проведення соціально-географічного дослідження релігійної сфери Вінницької області. Географія релігій як наука сформувалася на стику релігієзнавства та географії. Для географії обов'язковим є просторовий (територіальний) аспект, а одним з головних методологічних підходів є системний.

Метою даного дослідження є розкриття особливостей розміщення релігійної сфери та сакральних об'єктів Вінницької області.

Дослідження сакральних об'єктів з розвитком знань у сфері релігії в роки незалежності набуло розвитку завдяки працям О.О. Любіцевої, К.В.Мезенцева, С.В.Павлова [2], О.І. Шаблія [3], Л.Т.Шевчук [4] та ін. Також дослідженням особливостей розвитку сакрального туризму, територіальною організацією релігійних установ займаються Джаман В. і Костащук І., Немець Л. та ін. Українськими географами було проведено релігійно-географічне районування. Цією проблематикою займалися О. Шаблій, К. Мезенцев, О. Любіцева і С. Павлов, А. Ковальчук. Релігійно-географічне районування території України, запропоноване А. Ковальчуком [1], є більш повним й комплексним, адже врахувалися не тільки релігійні особливості територій, а й етнічно-культурні особливості населення, історія розвитку кожного регіону України. Також А. Ковальчук дає визначення поняттям «релігійно-географічний район», «релігійно-географічний пункт», «релігійно-географічний центр» «релігійно-географічний вузол» і «релігійно-географічне ядро».

А. Ковальчуком поділяє територію України поділяється на 9 релігійно-географічних районів, де Вінницька область належить до Волино-Подільського району (найбільш поширена УПЦ МП, але цей регіон має найбільшу кількість громад римо- і греко-католиків).

На думку О. Шаблія, можна стверджувати про реальність існування глобально-ареальних та елементарних форм, тобто мікроформ (наприклад, територія церковної парафії), між якими містяться перехідні форми, зокрема й регіональні. Він вважає, що зміст цих форм визначається територіальними сакральними системами (ТСС). За О. Шаблієм, в ідеальному порядку до складу таких систем входять: функціональне ядро – сукупність закладів, які здійснюють головну функцію системи – надання релігійних послуг населенню (церкви, монастирі, лаври); сукупність закладів і підприємств релігійної інфраструктури; сукупність закладів і підприємств, що виконують периферійні функції стосовно ядра системи (церковні школи, шпиталі та ін.); сукупність закладів та інституцій управління релігійним життям і діяльністю.

На підставі аналізу наведених даних, у межах України виділяють чотири релігійних райони: Західний, Центральний, Східний і Південний [3].

Під релігійним районом ми розуміємо значну частину території України, що об'єднує кілька областей, у межах яких спостерігається своєрідна територіальна організація релігії (подібна сакральна інтенсивність життя, близькі за значенням показники кількості релігійних громад на певну кількість населення, кількості жителів на релігійну громаду, кількості конфесій на певну кількість населення, певний рівень забезпеченості культовими об'єктами, наявність притаманної цій території духовної й адміністративної ієрархії тощо), формується відносно однорідний інтегральний сакральний простір й інтегральний сакральний час.

Вінницька область за цією класифікацією належить до Західного релігійного району, що об'єднує дев'ять областей України.

Основними елементами функціонально-територіальної структури Вінницької області є релігійні пункти, центри, райони. В основу проведеного георелігійного районування покладено наступні критерії: географічне

положення, конфесійна структура релігійних громад й інших релігійних організацій, відносний рівень релігійності населення, наявність архітектурних пам'яток, що належать певній конфесії [Жовнір]. Наявність архітектурних пам'яток певної конфесії свідчить про її традиційність в конфесійній структурі територіальної структури.

На основі цих критеріїв у функціонально-територіальній структурі Вінницької області виділяється три георелігійні райони: Центральньо-Західний, Північний, Придністровсько-Південно-Східний.

До складу Центральньо-Західного району входять Барський, Крижопільський, Муровано-Куриловецький, Тиврівський, Томашпільський, Чернівецький, Шаргородський адміністративні райони. На нього припадає 44,5% католицьких релігійних громад від їх загальної кількості. У цьому районі знаходиться 19 культових споруд – архітектурних пам'яток, що належать РКЦ (43,2% від усіх архітектурних пам'яток РКЦ). Дана конфесія володіє 40% культових споруд РКЦ в області. Православ'я представлено всіма чотирма напрямками.

Сакральні об'єкти розміщені у переважній більшості населених пунктів району, при цьому переважають однофункціональні дискретні утворення (населені пункти, де є громади однієї конфесії). Є двофункціональні релігійні центри. Найменшою є чисельність поліфункціональних релігійних центрів (три релігійних напрямки і більше). Серед останніх – м. Бар, с. Ялтушків, м. Шаргород, с. Рахни Лісові, смт. Муровані Курилівці, с. Вербовець, смт. Сутиски, с. Велика Вулига, м. Тиврів, смт Крижопіль, с. Городківка, смт. Вапнярка, смт. Томашпіль, смт. Чернівці, с. Березівка.

До складу Північного георелігійного району входять Жмеринський, Калинівський, Козятинський, Літинський, Липовецький, Оратівський, Погребищенський, Хмільницький райони і міста обласного підпорядкування Жмерика, Козятин, Хмільник.

Цей район об'єднує те, що в конфесійній структурі адміністративних районів, які до нього входять, сакральні об'єкти Української православної

церкви Київського патріархату (УПЦ КП) і Української автокефальної православної церкви (УАПЦ) [5].

Частка організацій та сакральних об'єктів римо-католицької церкви (РКЦ) у конфесійній структурі адміністративних районів коливається від 2% до 10%.

Серед поліфункціональних центрів георелігійного району виділяються м. Козятин, смт. Браїлів, м. Хмільник, с. Самгородок, м. Калинівка, смт. Оратів, смт. Липовець, с. Вахнівка.

До складу Придністровсько-Південно-Східного георелігійного району входять Бершадський, Вінницький, Гайсинський, Іллінецький, Могилів-Подільський, Немирівський, Піщанський, Теплицький, Тростянецький, Тульчинський, Чечельницький, Ямпільський адміністративні райони, міста обласного підпорядкування Вінниця, Ладижин, Могилів-Подільський.

Даний район відрізняється від інших тим, що на його території Української православної церкви Московського патріархату (УПЦ МП) у конфесійній структурі істотно виділяється. Виняток становлять Чечельницький і Ямпільський райони. У першому РКЦ в структурі релігійних громад має 25%, в другому УАПЦ – 34% і є дуже конкуруючими з релігійними організаціями УПЦ МП у конфесійному складі.

УПЦ МП у георелігійному районі виділяється за кількістю громад, культових споруд, пам'яток архітектури, що є свідченням традиційності тут цієї конфесії. Найбільше розповсюджена дана конфесія у Бершадському, Вінницькому, Піщанському, Могилів-Подільському районах.

УПЦ КП є нечисельною у багатьох районах. Найбільш поширена у Тростянецькому районі. Дана конфесія відсутня в Гайсинському, Іллінецькому, Могилів-Подільському, Немирівському, Піщанському, Чечельницькому районах.

Громади УАПЦ відсутні в Бершадському, Гайсинському, Іллінецькому, Піщанському, Теплицькому, Чечельницькому районах [5].

Релігійні громади РКЦ поширені, крім Чечельницького, у Тульчинському та Ямпільському районах. Відсутні громади РКЦ лише в Піщанському районі.

УГКЦ представлена лише в межах Бершадського району і в м. Вінниця. Протестантські релігійні громади функціонують у всіх адміністративних районах.

Іудейські релігійні громади є в м. Вінниця, м. Бершадь, смт. Брацлав, смт Теплик, м. Тульчин, м. Могилів-Подільський. Релігійних пам'яток цієї конфесії є багато, що свідчить про її традиційність.

Найбільшим релігійним дискретним утворенням на території Придністровсько-Південно-Східного району (а також і Вінницької області) є м. Вінниця, де функціонують релігійні організації 33 конфесій. Найбільшою конфесією за кількістю релігійних організацій є УПЦ МП. Цій конфесії належить 5 пам'яток архітектури, однією з яких є Свято-Преображенський кафедральний Собор.

Серед інших багатофункціональних центрів району виділяються м. Тульчин, смт. Шпиків, м. Могилів-Подільський, м. Гайсин, с. Гранів, смт. Брацлав, м. Бершадь, с. Джулинка, смт. Теплик, смт. Тростянець, с. Летківка, м. Ямпіль, с. Дзигівка, смт. Іллінці, смт. Чечельник.

Отже, ТРС Вінницької області має складну структуру. В області накреслилися такі тенденції конфесійних змін: зростання загальної кількості релігійних організацій, збільшення кількості релігійних течій (в основному за рахунок новітніх релігій), поширення впливу релігії на населення, зменшення релігійної толерантності між представниками різних конфесій. У розповсюдженні релігій спостерігаються певні територіальні відмінності, що є підставою для виділення у Вінницькій області трьох георелігійних районів.

У найближчій перспективі передбачаються зміни в територіальній організації релігії: підсилюється роль існуючих релігійних центрів, відроджуються старі, напівзабуті у зв'язку з різними обставинами релігійних центрів, священних місць, збільшується кількість культових споруд, посилюється їх вплив на формування геопростору.

Особливістю просторового розподілу сакральних об'єктів Поділля є те, що найбільша концентрація їх припадає на обласні центри та ще декілька релігійних

духовних центрів (Вінниця, Шаргород, Хмельницький, Тернопіль, Почаїв, Кам'янець-Подільський). Територіальні особливості розміщення сакральних об'єктів є важливою складовою у дослідженні сакральних просторів Поділля.

Список використаних джерел:

1. Ковальчук А.С. Географія релігій в Україні. – Л.: Видавн. Ц. ЛНУ ім. І. Франка, 2003. – 308 с.;
2. Павлов С.В., Мезенцев К.В., Любіцева О.О. Географія релігій. – К.: Арттек, 1998. – 504с.;
3. Шаблій О.И., Висьтак А.И. Сакральная география: становление и проблемы развития // Проблемы территориальной организации общества. Пермь, 1993. – С. 27 – 28;
4. Шевчук Л.Т. Сакральна географія: Навч. посібник. – Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка. – 160 с.;
5. Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-теоретичної конференції «Релігійне життя Поділля: минуле і сучасне». До 1020-ліття хрещення Русі та 250-річчя Вінницького кафедрального Спасо-Преображенського собору. – Вінниця, 2008. – 430с.;
6. Релігійна ситуація на Вінниччині: / http://www.vin.gov.ua/web/vinoda.nsf/web_alldocs/DocBAk5Y.

Уважаемые ученые!

ООО «Руснаучкнига» (г.Белгород, Россия), совместно с издательством «Наука и образование (Днепропетровск, Украина), Publishing House «Education and Science» s.r.o. (Чехия, Прага), ТОО «Уралнаучкнига» (Уральск, Казахстан), ООД «Бял ГРАД-БГ» (г. София, Болгария), ООО «Научный вестник» (г. Гомель, Беларусь) и Sp. z o.o. «Nauka I studia», приглашает Вас принять участие во:

X Международной научно-практической конференции

«Научная индустрия европейского континента – 2014»

Срок подачи: 25.11.2014

Сроки проведения: 27.11-15.12.2014

Место издания: Sp. z o.o. «Nauka I studia», (Przemysl , Польша)

Рабочие языки конференции – РУССКИЙ, УКРАИНСКИЙ И АНГЛИЙСКИЙ

Контактные телефоны:

Факс: 8 (056) 234 29 61, 35 78 19, (056)370 13 13 (Украина)

С уважением ответственный секретарь

Остапенко Лариса Юрьевна

Тезисы докладов необходимо выслать электронным письмом по адресу: info@rusnauka.com или зарегистрировать и оставить свою работу на нашем сайте www.rusnauka.com

Требования к оформлению тезисов!

Ваши тезисы будут рассмотрены оргкомитетом. В случае принятия работы для участия в конференции Вам обратным письмом будут высланы реквизиты для оплаты.

К печати принимаются тезисы объемом от 3 страниц формата А4, включая иллюстрации и таблицы, подготовленные в формате MS Word в виде компьютерного файла с расширением *.doc или *.rtf в шаблоне Normal.dot (**ПРИМЕНЕНИЕ ДРУГИХ ШАБЛОНОВ НА ДОПУСКАЕТСЯ**) по нижеприведенной схеме:

фамилии авторов набираются шрифтом Times New Roman с размером шрифта 14, полужирный;

- *место работы (учебы) набирается шрифтом Times New Roman курсив с размером шрифта 14;*
 - **название тезисов набирается шрифтом Arial с размером шрифта 16, полужирный;**
 - *текст тезисов набирается шрифтом Times New Roman Cyr с размером шрифта 14;*
- МЕЖДУСТРОЧНЫЙ ИНТЕРВАЛ ТЕКСТА - 1,5. ПОЛЯ ТЕКСТА - 20 ММ СО ВСЕХ СТОРОН.

НАЗВАНИЕ ФАЙЛА ДОЛЖНО СОДЕРЖАТЬ ФАМИЛИЮ АВТОРА (ПЕРВОГО СОАВТОРА).

СНОСКИ ВНИЗУ СТРАНИЦЫ НЕ ДОПУСКАЮТСЯ!!!

ЕСЛИ, ПО КАКИМ-ТО ПРИЧИНАМ, РАБОТА НЕ ПОПАДАЕТ В ТЕКУЩУЮ КОНФЕРЕНЦИЮ, ТО ОНА АВТОМАТИЧЕСКИ ПЕРЕНОСИТСЯ НА БЛИЖАЙШУЮ КОНФЕРЕНЦИЮ, И ЕЕ ЕЩЕ МОЖНО ОПЛАТИТЬ!!!

ПРИМЕР ОФОРМЛЕНИЯ ТЕЗИСОВ:

Экономические науки/2. Финансы и банковское дело

К.э.н. Иванова С.Л.

Ярославский государственный университет, Россия

**Кредитный рейтинг в системе управления кредитным
риском**

Кредитный риск, прежде всего, ассоциируется с банковской деятельностью..

Литература: